

RUTA PATRIMONIAL DE MASSARROJOS

HISTÒRIA

Sembla clar que el nucli històric començà a formar-se en època musulmana, en paral·lel a la construcció de la Séquia Reial de Montcada. Si bé no hi ha documentació, es calcula que l'Alqueria de Massarrojos va estar fundada cap al segle XI, amb un xicotet conjunt de cases a prop de les hortes dels seus habitants.

De l'alqueria primitiva comencem a tindre notícies a partir del 1238, amb l'arribada de Jaume I i els seus exèrcits, la conquesta del territori i el repartiment de les terres. Amb els cristians, l'antiga alqueria islàmica va passar a ser terme de reialenc, dividida entre un reduït nombre de prohoms de Barcelona, que residien a la ciutat de València, i una gran heretat en mans del noble aragonés N'Eiximén Péreç d'Arenós.

El 1251, N'Eiximén Péreç va arribar a un acord amb l'Orde del Temple per bescanviar les seues heretats a Massarrojos i Benifaraig pel senyoriu d'Albentosa, situat a Terol. L'1 d'octubre del mateix any els templers van concedir carta de poblament a cinc famílies de llauradors per tal que habitaren i treballaren les seues possessions a Massarrojos.

Ja en l'any 1320 i després de la desaparició de l'Orde del Temple, les citades terres passaren a mans de la recent creada Orde de Montesa, que va administrar la Batlia de Montcada fins l'any 1835, quan desaparegueren els senyorius.

La resta d'heretats, les anomenades terres de reialenc, van constituir-se en el Lloc de Massarrojos, amb el rei com a senyor feudal. El dit Lloc de Massarrojos era administrat per un Consell Local, integrat per un Justícia i un Mostassaf, garants de fer complir les lleis forals. Entre els anys 1410 i 1836 Massarrojos va estar integrat en la Particular Contribució de la ciutat de València (dins el Quartell de Campanar). Amb el Decret de Nova Planta i les lleis castellanques (1707), els antics càrrecs forals van ser substituïts pels d'Alcalde Ordinari, dos Regidors i Tinent d'Alcalde.

A partir de 1819 s'obrí la porta per a la independència dels municipis que es trobaven dins la Particular Contribució del Cap i Casal, cosa que en el cas de Massarrojos es feu efectiva l'any 1836, amb la formació del primer Ajuntament Constitucional. No obstant això, com a conseqüència de les dificultats per a administrar-se econòmicament, el 14 d'abril de 1898, amb l'acord de la Diputació, Massarrojos decidí ser annexionat com a pedania a l'Ajuntament de València, amb la qual cosa acabà el seu períple com unitat administrativa pròpia i independent.

El Cementeri Municipal i El Via Crucis

L'actual cementeri municipal i el que queda del seu *via crucis*, daten de 1926, ja que, amb l'expansió urbanística del poble, es va decidir traslladar-ho tot més amunt del seu emplaçament original. L'antic cementeri, amb l'aprovació de l'Orde de Montesa, va estar construït el 1816 en el terreny que ara ocupa el pavelló escolar i que, aleshores, estava sota la Jurisdicció de la Batlia de Montcada. El cementeri actual té l'encant d'un cementeri de poble, on encara es poden vore enterraments de principis del segle XX (en terra), làpides antigues i dos mausoleus pertanyents a la família dels Senent Ibáñez i a la dels Castellano. Als costats de l'entrada principal, manté una xicoteta capella i una sala per a realitzar autòpsies. Entre les persones il·lustres que reposen allí, cal destacar el patriarca de la identitat valenciana Nicolau Primitiu Gómez Serrano.

Quant al Calvari, queden les restes de maçoneria de les capelles de les estacions X, XI (que té una mala restauració de fa pocs anys) i XII (que està integrada dins d'una casa i, encara que conserva l'estructura original, té tapiat el lloc on estaven les rajoles).

Les pedreres de Santa Bàrbara

La pedra calcària (en totes les seues variants) ha estat, durant segles, el motor econòmic d'una part important dels habitants de Massarrojos. Bona mostra d'això és el magnífic campanar, alçat pels pedrapiquers del poble. Però ja des de molt antic les pedreres de Massarrojos han estat explotades per abastir de pedra la ciutat de València i, especialment, per a construir els seus principals monuments. Tanmateix, hui en dia, totes les pedreres que han sobreviscut a la urbanització del seu terreny, romanen abandonades. Malgrat això encara ens queden restes molt interessants amagades entre les construccions, la vegetació i els masos de la Creu, el Fondo i el Cansalader, on encara es poden vore fronts de pedrera i algunes parts a nivell de terra que delaten l'extracció de carreus de pedra. Actualment, a Massarrojos, les més fàcils de visitar són les del paratge del Pinar de les Pedreres.

Els retaules ceràmics

L'origen religiós i social dels retaules ceràmics als edificis, el trobem al segle XVIII, quan a la ciutat de València es va prohibir la col·locació d'altars devocionals. Estos altars, que s'havien estat erigint des de l'Edat Mitjana, veren la fi dels seus dies perquè ocupaven part dels vials (on la gent es parava per a venerar els sants i donar-los culte) i perquè impediien el pas de carruatges. A Massarrojos podem trobar retaules ceràmics exteriors a la Plaça de "El Soñador" nº 5 (en honor a sant Vicent Ferrer) i al carrer Germana Mercé nº 13 (en honor a Maria Auxiliadora).

La Creu de Terme

Les creus de terme són construccions de pedra que es col·locaven a l'entrada dels pobles o vora els camins, amb el sentit de donar la benvinguda i protegir els viatgers. L'origen d'estos elements el trobem a l'Edat Mitjana, amb la funció de marcar els límits jurisdiccionals de les poblacions.

La creu de terme que trobem a l'entrada de Massarrojos (venint pel camí Fondo des de Borbotó) data del 1940, any en què va estar refeta basant-se en l'original que fou destruïda durant la Guerra Civil espanyola i que s'ubicava enmig de la plaça de la Llotgeta.

Fites camineres

Entre els anys 1358 i 1836, la Junta de Murs i Valls de la ciutat de València va ser l'encarregada del manteniment dels camins reials i assagadors de bestiar, que donaven abastiment de matèries primeres a la ciutat. Dita institució, a través dels impostos (sisses reials), realitzava la reparació i conservació de les vies de la General Contribució, mitjançant la col·locació d'unes fites de pedra calcària que marcaven l'amplària dels camins (que moltes vegades eren envaïts per llauradors poc considerats). Es tracta de fites rectangulars de pedra amb la part superior en forma de semicercle, que en la seua cara principal tenen esgrafiat l'escut caironat de la ciutat de València. A Massarrojos conservem tres d'estes fites històriques a la Partida del Cementeri.